

Silahsız Çocuklar Yetiştirmek Mümkün

Oyuncakçılara göre anne babalar artık daha az oyuncak silah alıyor. Ya çocuklar ısrar ederse? Doç. Dr. Karakaya: "Çekişmeye dönüştürmeden alternatif üretin. Önemli olan çocuğa silahsız da var olabileceğini benimsetmek. Barışçıl sorun çözme becerileri edinmeleri önemli."

BİA Haber Merkezi - İstanbul

09 Eylül 2008, Salı

[Tolga KORKUT](mailto:tolgakorkut@bianet.org) - tolgakorkut@bianet.org

"Öyle çaresiz kaldım ki; oğlum oyuncak silah almak için tutturdu. Ben de mecburen alıyorum."

36 yaşındaki **Bilgin Uslu**, bireysel silahlanmaya karşı. Altı yaşındaki oğlu Can için oyuncak silahı uygun görmüyor, ama birkaç defa almak zorunda kalışını böyle anlatıyor.

Kocaeli Üniversitesi öğretim üyesi Çocuk ve Ergen Psikiyatri Uzmanı Doç. Dr. **Işık Karakaya**, oyuncak silahların, çocuklarda silahla güç arasında bir bağ kurulmasına neden olduğunu, aynı zamanda hep oğlan çocuklara alındığı için silahın "erkeklik"le bağı olduğunu dair bir mesaj verdiğini anlatıyor.

Bu nedenlerle, oyuncak silahlar bireysel silahlanma kültürünün yeniden üretilmesinde bir faktör olabiliyor.

Oyuncakçılar: Aileler artık daha az oyuncak silah alıyor

Dünyada oyuncak piyasasının büyüklüğü yaklaşık 55 milyar dolar. Türkiye'deyse yaklaşık 500 milyon dolar. Oyuncakçılar Derneği'ne göre, Türkiye'de çocuk başına düşen oyuncak harcaması 5-6 dolar arasında.

Oyuncak satıcısı **Ali Şenkoğlu**, kız çocuklara bebek, oğlan çocuklara araba alındığını anlatıyor. Oyuncak silahlarinsa en az satan tür olduğunu söylüyor. Yaklaşık 30 yıldır oyuncakçılık yapan Şenkoğlu'na göre, anne babalar artık daha az oyuncak silah alıyorlar.

"Doğrudan çocukları oyuncak silaha yönlendiren babalar var. Silahları daha çok çocuklar istiyor. O da karşılarında görünce. Kararıysa ağırlıklı babalar veriyor. Anneler genellikle oyuncak silah satın almak istemiyorlar."

Bir başka oyuncakçı, **Murat Koyuncu** da bu bilgileri doğruluyor. Çocukları çok istese de oyuncak silah almayan anne babaların sayısının arttığını gözlemiş. Satışları içinde onda birin altında payı olan oyuncak silahların daha çok 3-7 yaş arasındaki oğlan çocuklarına alındığını söylüyor.

Aysel Yılmaz, 42 yaşında bir öğretmen. Dokuz yaşındaki kızı Aslı'ya hiç oyuncak silah alıp almadığı sorulduğunda "Ne münasebet" diyor. 14 yaşındaki oğlu Ege'ye bir kez almak zorunda kalmış; bir kere de hediye gelmiş. "Altı yedi yaşındayken bunlarla çok oynardı, ama sorunumuz olmadı. Ege şiddetsiz büyüdü. Şimdi silahın öldürücü, olumsuz bir şey olduğunu biliyor" diye anlatıyor.

"Çocukları yönlendirebilirsiniz, ama çekişmeyin"

Karakaya, oyuncak silah isteyen çocukları alternatiflere yönlendirmeyi öneriyor. "Evet silah da alabilirsin, ama şu oyuncak da ilgini çekmez mi" diye sormanın ya da hamur oyuncaklar türü oyuncakları göstererek "İstersen bunlarla birlikte bir şey yaratabiliriz" demenin yararlı olabileceğini söylüyor.

Ama bir uyarısı var: "Bunu sadece bir alternatif sunmakla sınırlandırmakta yarar var. Çekişmeye dönüştürmemek gerek" diyerek yasaklamanın ters tepebileceğine dikkat çekiyor.

"Önemli olan çocuğa silahsız da var olabileceğini hissettirmek"

Karakaya, silah-güç-erkeklik bağı kuranın yalnızca oyuncak silahlar olmadığını, çevredeki şiddetin ve medyadaki yayınların da bunu beslediğini vurguluyor.

"Birçok çizgi filmde, dizide, filmde –Kurtlar Vadisi'ni anımsayın- kimlikler güç, silahlanma üzerine kurulu. Önemli olan, bunların çocuklar tarafından yanlış anlaşılmasını önlemek. Aslında gördüklerinin olmaması gereken şeyler olduğu, sadece filmlerde ilgi çekmek için yapıldığını anlatmak gerek. Önemli olan, çocuğa silaha ihtiyaç duymadan da var olabileceğini, güçlü olabileceğini hissettirmek, benimsetmektir."

Peki, silahı çocuklara nasıl anlatmalı? Karakaya, "Silahın sadece korunma amaçlı kullanılan bir materyal olduğunu, onun da güvenlik güçleri tarafından kullanılması gerektiğini anlatmakta yarar var. Özellikle okul öncesi ve erken okul dönemindeki çocuklara 'Bizim evimizde silah yok, bizi güvenlik güçleri koruyor' mesajını vermek önemli. Evde silah zaten olmamalı, ama varsa çocuğu bundan hiç haberdar etmemek gerek" diyor.

Şiddetli kahramanlar, şiddetli bilgisayar oyunları

Oyuncakçılar, sorduğumuzda, dikkat çekici bir şey de söylüyorlar: Çok satan oyuncaklar arasında çizgi filmlerin ve çocuk dizilerinin sorunları güçle çözen kahramanlarının modelleri çoğunlukta: Örümcek adam, Action men, Şimşek

Mcqueen ve Power Rangers gibi. Aralarında bu duruma ters tek figür Kare Pantolonlu Sünger Bob.

Selim Tarık kendi deyişiiyle, 41 yaşında bir "beyaz yakalı". 12 yaşındaki oğlu Erdim'in hiç oyuncak silahı olmadığını söylüyor. Ama şu an silah ve şiddet içeren bilgisayar oyunları oynuyor. "Bazen onu uzak tutmak için çeşitli numaralar yapmak zorunda kalıyorum, ama bu daha çok bilgisayar başında daha az kalmasını sağlamak için" diyor. "Bazen birlikte de oynuyoruz, ben de zevk alıyorum. Bence bunun bir oyun olduğunun farkında olduğu sürece sorun yok." Erdim'in iki yıldır gitar çalıyor olmasını örnek gösteriyor. "Şimdi akli fikri okulda kurdukları müzik grubunda. Eskisi kadar oyun oynamıyor."

Karakaya, bu durumun yaygınlığına dikkat çekiyor. "Çocukların oyunlarına katılıp oyunu daha eğlenceli hale getirmek önemli. Çocuklar kullandıkları materyalle, oyunlarla şiddeti öğreniyor olabilir. Onlara eşlik edip uygun olmayan yerlerde sözel müdahalede bulunmak önemli. Ama 'oynamıyorsun' deyip yasaklamak yanlış. Çünkü bir şekilde bu oyunlara ulaşabiliyorlar. Önemli olan oyunla gerçek hayatın farkını hissettirmek."

"Barışçıl sorun çözme becerisi önemli"

Karakaya çevrede şiddet öğelerinin yoğunluğu karşısında şiddetsiz, barışçıl model olabilmenin önemine değiniyor. Bireysel silahlanmanın faktörlerinden birinin toplumdaki şiddet kültürü, çatışmacı ve suçlayıcı dil olduğuna dikkat çekiyor.

"Çocuklar temel bütün sosyal becerileri aile içinde alıyorlar. Özellikle okul öncesinde. Anne babalar uygun model olabilirlerse, diğer toplumsal olaylarda karşılarna çıkan örnekler sadece birer örnek olarak kalır. Ama evde zaten şiddet varsa, 'silah kötüdür' demek bir işe yaramıyor."

Çocuklarla yaşanacak uzlaşmazlıklarda bu yöntemin nasıl uygulanabileceğine dair önerisiyse şöyle:

"Her şeyden önce sorunu anlamaya çalışın. Öfkeyle yanıt vermeden, şiddete başvurmadan önce anlamaya çalışmak, belki mola vermek, çocukla birlikte düşünerek, ona da sorarak alternatif üretmeye çalışmak uygun."

Ardından barışçıl ve şiddetsiz sorun çözme eğitimlerinin önemine değinen Karakaya, "Özellikle bir yandan kimlik arayışında olan ergen gruplarla bu konuda çalışmakta yarar var. Bu eğitimler öfke kontrolü ve sorun çözme becerileri edinmelerinde çok yararlı olabilir" diyor. (TK)